

Japonské javorý

87

Pavel Bartoš

- výběr stanoviště
- zásady pěstování
- množení a ochrana
- přehled druhů a kultivarů

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Poděkování

Děkuji všem, kteří mně u zrodu této knížky pomáhali a všem, kteří mě ujišťovali o správnosti rozhodnutí tuto knížku napsat.

Autor

Pavel Bartoš **Japonské javory**

Vydala Grada Publishing, a.s.,
U Průhonu 22, Praha 7,
obchod@grada.cz, www.grada.cz,
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 2949. publikaci

Odpovědná redaktorka Kristýna Čechovská
Sazba Artedit s.r.o., Praha
Fotografie na obálce Pavel Bartoš
Fotografie v barevné příloze Pavel Bartoš
Počet stran 80 a 20 stran barevné přílohy
První vydání, Praha 2007
Vytiskl Rodomax-Print, s. r. o.
Rezecká 1164, Nové Město n. Metují

© Grada Publishing, a.s., 2007
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2007

*Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.*

ISBN 978-80-247-1857-6 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6163-3 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
1. Dvojí význam názvu japonské javory	9
2. Klima a rozdělení vegetačních zón v Japonsku	10
2.1 Subarktické/subalpínské stálezelené jehličnaté lesy	10
2.2 Chladné širokolisté opadavé lesy chladné části mírného pásma	11
2.3 Teplé širokolisté stálezelené lesy	11
2.4 Subtropické širokolisté stálezelené lesy	12
3. Japonské javory u nás	13
3.1 Historie a introdukce japonských javorů do Evropy a na území Čech a Moravy	13
3.2 Přehled původu a doby výsadby vybraných exemplářů japonských javorů v Průhonickém parku	14
3.3 Přehled výskytu některých exemplářů japonských javorů v České republice	14
4. Taxonomie a nomenklatura	18
4.1 Přehled rodu Acer	18
4.2 Základní pojmy systematiky rostlin	20
4.3 Problémy a záměny při pojmenovávání japonských javorů	20
4.4 Některé japonské výrazy a jejich význam	21
5. Využití japonských javorů	23
5.1 Japonské javory jako kompoziční prvek v zahradě	23
5.2 Japonské javory jako mobilní zeleň	25
5.4 Zvláštní krása listů javoru dlanitolistého – Acer palmatum	26
5.5 Co způsobuje barevnost listů japonských javorů	27
6. Výsadba japonských javorů	29
6.1. Požadavky na stanoviště	29
6.2 Typy půd a jejich úprava pro výsadbu	29
6.3 Výběr a nákup javorů	30
6.4 Vlastní výsadba	31
7. Péče o japonské javory v dalších letech po výsadbě	33
7.1 Řez a tvarování japonských javorů	33
7.2 Závlaha	34
7.3 Přihnojování	34
7.4 Ochrana na zimu	35
8. Mikroklima zahrady	36

9. Choroby a škůdci japonských javorů	37
9.1 Houbové choroby	37
9.1.1 <i>Verticillium alboatrum</i> – verticiliové vadnutí	37
9.1.2 <i>Fusarium</i> ssp.	37
9.1.3 <i>Botrytis cinerea</i> – plíseň šedá	38
9.1.4 Antraknóza	38
9.1.5 <i>Pythium</i> spp.	38
9.2 Bakteriální a fyziologické choroby	39
9.2.1 <i>Pseudomonas</i>	39
9.2.2 Chloróza	39
9.2.3 Popálení na listech a větvích	39
9.3 Živočišní škůdci	40
9.3.1 Mšice	40
9.3.2 Lalokonosec	40
9.3.3 Housenky	41
9.3.4 Kůrovci	41
10. Rozmnožování japonských javorů	42
10.1 Generativní množení	42
10.2 Vegetativní množení	43
10.2.1 Roubování	43
10.2.2 Řízkování	45
11. Pěstování javoru dlanitolistého jako bonsaj	46
12. <i>Acer palmatum</i> – javor dlanitolistý a jeho kultivary	48
12.1 Poddruhy <i>Acer palmatum</i>	48
12.1.1 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>palmatum</i>	48
12.1.2 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>amoenum</i>	49
12.1.3 <i>Acer palmatum</i> ssp. <i>matsumurae</i>	49
12.2 Skupiny <i>Acer palmatum</i>	50
12.2.1 Skupina <i>palmata</i>	50
12.2.2 Skupina <i>dissectum</i>	57
12.2.3 Skupina <i>zakrslé</i> – dwarf	60
12.2.4 Skupina <i>panašované</i>	62
12.2.5 Skupina <i>linearilobum</i> – úzkolisté	64
12.3 Přehled javoru dlanitolistého – <i>Acer palmatum</i> a jeho kultivarů dle výšky, použití a barvy listu	65
13. Ostatní japonské javory	72
Použitá literatura	79
Rejstřík	80

Úvod

Japonské javory již nejsou pro řadu pěstitelů a tvůrců okrasných zahrad cizím pojmem. Svou podmanivou krásou jemných listů a barvami, měnícími se od časného jara až do pozdního podzimu, jim právem patří první místo mezi výraznými okrasnými dřevinami. Stále však přetrvává názor, že japonský javor je pouze forma javoru s deštníkovitým tvarem koruny a červenými listy, odborným názvem *Acer palmatum* 'Dissectum atropurpureum'. Jen málokdo zná i zlatou formu a ví, že patří mezi japonské javory. Cílem publikace je pomoci pěstitelům orientovat se v širokém sortimentu kultivarů javoru dlanitolistého a seznámit je s kultivary nabízenými v zahradnických centrech.

Publikace se zmiňuje o historii objevování japonských javorů v dalekých zemích, o tom, jak složité se dostávaly první rostliny do Evropy a následně i do českých zemí, a seznámí čtenáře i s prvním exemplářem javoru dlanitolistého vysazeným u nás.

V jakých klimatických podmínkách japonské javory rostou ve své domovině, naznačuje kapitola o vegetačních zónách Japonska. Botanické zařazení rodu *Acer* pak zpřehledňuje kapitola o jeho taxonomii. Pohledu na japonské javory v zahradní tvorbě je věnována další samostatná kapitola. Dále kniha pojednává o změnách ve zbarvení listů javorů a co je toho příčinou, jaké jsou jejich požadavky na stanoviště, o problematice výsadby javorů a jejich řezu a tvarování. Do části knihy popisující rozmnožování javorů (jak roubováním, tak i výsevem semen) jsem přispěl svými zkušenostmi s mnohaletým pěstováním javoru dlanitolistého a jeho kultivarů. Neméně důležitá je kapitola o chorobách a škůdcích, jež pěstování javorů nepříjemně doprovázejí. Japonské javory jsou rovněž velmi vhodné pro pěstování jako bonsaj, a o tom kniha také pojednává. Rozdělení javoru dlanitolistého dle 5 hledisek: tvaru, velikosti a barevnosti listů, výšky javoru a jeho použití, poslouží čtenářům v orientaci mezi jeho nespočty kultivary. Poslední část knihy se zmiňuje o ostatních javorech, které jsou domácí na japonských ostrovech.

Věřím, že si každý, kdo chce pěstovat javor dlanitolistý, najde ten správný kultivar pro svou okrasnou zahradu a časem k němu přidá další. Neboť několik rozličných javorů je to, co do zahrady vnese něco lehkce japonsky exotického.

Autor

PRÁČSKÁ 106, PRAHA 10, 106 00

Bohm

BOTANICKÉ ZAHRADNICTVÍ

 +420 272 658 872, +420 607 872 656

Prodáváme stálezelené i opadavé listnáče, jehličnany, popínavé dřeviny včetně révy vinné, půdopokryvné, vodní a bahenní rostliny, trvalky, skalničky, ovocné stromky, drobné bobuloviny a zahrádkářské potřeby. Provádíme též sadovnickou projekci a realizaci.

Vodní zahrada Lhota Dr. Vladimír Hříbal

Lhota, Kladenská 96,

273 01 Kamenné Žehrovice

tel. 312 659 154 (jen večer),

mobil 605 337 196 (celodenní)

Přes 150 druhů a odrůd venkovních leknínů;
několik set vodních, bažinných a vlhkomilných rostlin.

Jezírkové fólie z měkčeného PVC
svažené na míru + příslušenství.

Poradenství, literatura.

V nakladatelství Grada Dr. Hříbal
vydal knihu „Zahradní jezírka a vodní rostliny“.

1. Dvojí význam názvu japonské javory

Zeptáme-li se v zahradnickém centru běžného zákazníka, co mu říká slovo japonský javor, ukáže na červený javor, který se od ostatních okrasných rostlin liší svou výraznou červenou barvou listů a tvarem. Jedná se převážně o převislý červenolistý javor ze skupiny „Dissectum“, který bývá většinou v povědomí pěstitelů okrasných dřevin. Tato publikace by měla vysvětlit a ujasnit majitelům těchto okrasných stromků odborný náhled na tuto problematiku.

Pojem japonský javor má dva různé významy. Zahradníci takto označují skupinu okrasných stromků javoru dlanitolistého – *Acer palmatum* a jeho již téměř 300 kultivarů (často označovaných jako odrůdy či formy) nebo javoru vějířovitého – *Acer japonicum* a jeho kultivarů a dále *Acer shirasawanum* a jeho zlatého kultivaru ‘Aureum’, které jsou běžně v povědomí pěstitelů okrasných dřevin, i když u nás byly v okrasných školkách dlouhá léta nedostatkovým zbožím. Přesto se s nimi můžeme v soukromých okrasných zahradách setkávat již několik desetiletí a dnes jsou už vzrostlými exempláři v plné okrasné hodnotě.

Odborník-dendrolog (znalec dřevin) zahrnuje pod pojem japonské javory všechny druhy čeledi *Aceraceae*, které jsou endemické – původem z japonských ostrovů Hokkaidó, Šikoku, Honšú a Kjúšú, eventuálně z přilehlých regionů Číny, Korejského poloostrova a Mandžuska.

2. Klima a rozdělení vegetačních zón v Japonsku

Japonské ostrovy Hokkaidó, Honšú, Šikoku a Kjúšú leží přibližně mezi 24. až 46. stupněm severní šířky a 122. až 148. stupněm východní délky. Z těchto údajů lze předpokládat široké rozpětí klimatických podmínek, zejména teplot. Charakteristickým znakem pro Japonsko jsou vysoké srážky během celého roku. V létě převažuje jihovýchodní proudění, které přináší hodně srážek, včetně velkých dešťů a prudkých lijáků. V zimě převládají severozápadní větry, přinášející srážky sněhové.

Průměrné roční srážky	1740 mm
Maximum	3000 mm
Minimum	800 mm

Veškeré lesní porosty, což se týká i porostů japonských javorů, mohou být podle japonského autora Numaty v jeho knize „The flora and vegetation of Japan“, zařazeny do čtyř typů lesních vegetačních zón.

1. subarktické/subalpinské stálezelené jehličnaté lesy
2. chladné širokolisté opadavé lesy chladné části mírného pásma
3. teplé širokolisté stálezelené lesy
4. subtropické širokolisté stálezelené lesy

2.1 Subarktické/subalpinské stálezelené jehličnaté lesy

Hlavní stromové druhy této lesní vegetační zóny jsou rozdílné na ostrovech Honšú a Hokkaidó. Horní hranice lesa je 1500 m n. m. a spodní hranice 400 m n.m. Na ostrově Hokkaidó rostou tři hlavní druhy vysokých stromů subarktické zóny, a to *Abies sachalinensis*, *Picea jezoensis* a *Picea glehnii*. Zde také roste *Acer mono* var. *glabrum*, který z japonských javorů proniká nejdále na sever. Roste též na zpevněných dunách a je součástí vegetace pobřežních útesů a sutí. Na ostrově Honšú se subarktický/subalpinský stálezelený jehličnatý les nalézá jen ve vyšších polohách v centrální části ostrova. Ve srovnání s ostrovem Hokkaidó je počet jehličnatých druhů vyšší. Přibývají zde druhy jako *Picea jezoensis* var. *hondoensis*, *Tsuga diversifolia*, *Abies veitchii*, *Abies mariessii*. Subalpinské pásmo je obsazeno opadavými keři, jako je například *Quercus mongolica* nebo javory *Acer tschonoskii*, *Acer micranthum* a *Acer rufinerve*.